

POSTANOWIENIE

Dnia 3 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Małgorzata Gierszon

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **P. L.**

skazanego za przestępstwa z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. oraz z art. 262 § 3 k.k.,

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2020 r. w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji Prokuratora Generalnego wniesionej na niekorzyść skazanego od postanowienia Sądu Okręgowego w J.

z dnia 29 maja 2019 r., sygn. akt VI Kzw (...),

uchylającego postanowienie Sądu Rejonowego w J.

z dnia 12 marca 2019 r., sygn. akt II Ko (...)

i umarzającego postępowanie w przedmiocie wykonania kary ograniczenia wolności,

na podstawie art. 537 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.,

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w J. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 7 lutego 2017 r., sygn. akt II K (...), P. L. został uznany za winnego popełnienia występku z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art.

279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. oraz z art. 262 § 3 k.k. Za powyższe czyny Sąd orzekł wobec P. L. , na podstawie art. 14 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 37b k.k. w zw. z art. 34 § 1a pkt 1 k.k., karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, oraz na podstawie art. 263 § 2 k.k. w zw. z art. 37a k.k. karę 300 stawek dziennych grzywny, przy ustaleniu stawki dziennej na kwotę 10 zł. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 15 lutego 2017 r.

Karę 6 miesięcy pozbawienia wolności P. L. odbył poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, w okresie od dnia 22 kwietnia 2017 roku do dnia 17 października 2017 r. W dniu 28 grudnia 2017 r. skazany rozpoczął odbywanie kary roku ograniczenia wolności.

W dniu 8 lutego 2019 roku do Sądu Rejonowego w J. wpłynął wniosek zawodowego kuratora sądowego o zarządzenie, na podstawie art. 65 § 1 k.k.w., wobec P. L. zastępczej kary pozbawienia wolności w zamian za niewykonaną w części karę ograniczenia wolności.

Po rozpoznaniu wniosku Sąd Rejonowy w J., postanowieniem z dnia 12 marca 2019 roku, sygn. akt II Ko (...) na podstawie art. 65 § 1 k.k.w., zamienił wobec skazanego P. L. niewykonaną karę ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym, w wymiarze łącznie 144 dni pracy, orzeczoną wskazanym powyżej wyrokiem Sądu Rejonowego w J. , na zastępczą karę 72 dni pozbawienia wolności, tj. 2 miesięcy i 12 dni przyjmując, że jeden dzień zastępczej kary pozbawienia wolności jest równoważny dwóm dniom kary ograniczenia wolności.

Postanowienie zostało zaskarżone przez skazanego P. L.. W środку odwoławczym skarżący argumentował, że niewykonanie w całości orzeczonej kary ograniczenia wolności nie było przejawem jego złej woli i uchylania się od prac społecznych lecz pozostawało w związku z jego problemami osobistymi i jego trudną sytuacją majątkową.

Po rozpoznaniu zażalenia, Sąd Okręgowy w J. postanowieniem z dnia 29 maja 2019 r., sygn. akt VI Kzw (...), na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 1 §

2 k.k.w., uchylił zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. i umorzył postępowanie w przedmiocie zarządzenia wykonania wobec P. L. zastępczej kary pozbawienia wolności. Jednocześnie zwolnił skazanego od zapłaty kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, obciążając nimi Skarb Państwa.

Postanowienie to zaskarżył kasacją na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. wniesioną na niekorzyść skazanego Prokurator Generalny. Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 65 § 1 k.k.w. w zw. z art. 57a § 1 k.k.w. oraz art. 15 § 1 k.k.w., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, że wykonanie kary ograniczenia wolności wymierzonej w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 1 k.k. następuje z upływem okresu odpowiadającego jej wymiarowi, zapoczątkowanego w myśl art. 57a § 1 k.k.w. przystąpieniem skazanego do wykonywania wskazanej pracy, niezależnie od rozmiarów (liczby godzin) wykonanej pracy oraz błędnym uznaniu, że zarządzenie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 65 § 1 k.k.w. jest dopuszczalne wyłącznie w czasie poprzedzającym upływ okresu odpowiadającego rozmiarom orzeczonej kary ograniczenia wolności, zapoczątkowanym zdarzeniem określonym w art. 57a § 1 k.k.w., co skutkowało uchyleniem postanowienia Sądu I instancji o zamianie orzeczonej wobec P. L. kary ograniczenia wolności na zastępczą karę pozbawienia wolności i niezasadnym umorzeniem postępowania w tym przedmiocie na podstawie art. 15 § 1 k.k.w.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w J..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiło jej uwzględnienie w całości na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Uzasadniając zaskarżone kasacją postanowienie Sąd Okręgowy wskazał na treść art. 57a § 1 k.k.w., zgodnie z którym rozpoczęcie odbywania kary określonej w art. 34 § 1a pkt 1 k.k. następuje w dniu, w którym skazany przystąpił do wykonywania wskazanej pracy. Przyjmując, że P. L. przystąpił do wykonywania orzeczonej kary roku ograniczenia wolności w dniu 28 grudnia 2017 roku, Sąd

uznał, iż okres roku wykonywania kary zakończył swój bieg wraz z końcem grudnia 2018 r. Ponieważ na dzień wydania wobec skazanego zaskarżonego postanowienia kara roku ograniczenia wolności została w całości wykonana w niepełnym wymiarze godzin, zdaniem Sądu Okręgowego postępowanie w niniejszej sprawie stało się bezprzedmiotowe. Stąd też zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu zaś postępowanie w przedmiocie zarządzenia wykonania wobec P. L. zastępczej kary pozbawienia wolności – umorzeniu. Pisemne motywy postanowienia wskazują również, że Sąd ad quem przyjął, że zarządzenie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 65 § 1 k.k.w. jest dopuszczalne wyłącznie w czasie poprzedzającym upływ okresu odpowiadającego rozmiarom orzeczonej kary ograniczenia wolności, a zapoczątkowanym zdarzeniem określonym w art. 57a § 1 k.k.w., tj. przystąpieniem przez skazanego do wykonywania wskazanej pracy.

Stanowisko zajęte przez Sąd odwoławczy jest wadliwe. Po pierwsze dlatego, że błędnie utożsamia odbycie kary ograniczenia wolności z samym tylko upływem okresu odpowiadającego jej wymiarowi, zapoczątkowanym przystąpieniem skazanego do wykonania wskazanej pracy w myśl art. 57a § 1 k.k.w. Po drugie zaś – z treści przepisu art. 57a § 1 k.k.w. nie wynika, że do odbycia takiej kary dochodzi z chwilą upływu okresu odpowiadającego jej wymiarowi, liczonego od daty przystąpienia przez skazanego do wykonywania wskazanej pracy, bez względu na to czy i w jakiej części skazany pracę tę faktycznie wykonał.

Sąd Okręgowy w J. błędnie zatem utożsamiał odbywanie kary z jej wykonaniem. Tymczasem aby przyjąć, że skazany na karę ograniczenia wolności w formie określonej w art. 34 § 1a pkt 1 k.k. karę tę odbył w całości, należy zbadać dwie przesłanki. Nie jest wystarczający upływ okresu, na który karę orzeczono, ale także to, czy skazany w całości wykonał obowiązek pracy na cel społeczny w łącznym wymiarze określonym przez Sąd w wyroku. Wykonanie kary w całości może przy tym nie nastąpić w okresie jej odbywania zapoczątkowanego zdarzeniem określonym w art. 57a § 1 k.k.w. i to zarówno z przyczyn leżących po stronie skazanego (jak miało to miejsce w rozpoznawanej sprawie), jak i pracodawcy. Okres odbywania przez skazanego kary ograniczenia wolności orzeczonej na podstawie przepisu art. 34 § 1a pkt 1 k.k. może więc wykraczać poza

czas, na który ją orzeczono (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2019 roku, sygn. V KK 353/18).

Stanowisko zajęte przez Sąd Okręgowy jest niezasadne także w zakresie w jakim wskazuje, że zarządzenie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności na podstawie art. 65 § 1 k.k.w. jest dopuszczalne wyłącznie w czasie poprzedzającym upływ okresu odpowiadającego rozmiarom orzeczonej kary ograniczenia wolności, zapoczątkowanym w myśl art. 57a § 1 k.k.w. przystąpieniem przez skazanego do wykonywania wskazanej pracy.

Zaakceptowanie tego stanowiska prowadziłoby *de facto* do wykluczenia możliwości zarządzenia wykonania kary zastępczej w przypadku uchylania się przez skazanych od wykonywania krótkoterminowych kar ograniczenia wolności. Ponadto, ustalenie czy w konkretnym wypadku doszło po stronie skazanego do uchylania się od odbywania kary, w znaczeniu o jakim mowa w art. 65 § 1 k.k.w., w którym to pojęciu mieści się pewna powtarzalność, bądź ciągłość zachowań, może być w niektórych sprawach miarodajnie poczynione dopiero z perspektywy czasowej, niejednokrotnie wykraczającej poza okres zapoczątkowany zdarzeniem określonym w art. 57a § 1 k.k.w. i odpowiadający rozmiarom orzeczonej kary.

Pogląd Sądu abstrahuje również od przypadków spraw, w których wymierzeniu kary ograniczenia wolności towarzyszy orzeczenie świadczenia pieniężnego lub obowiązków, o jakich mowa w art. 34 § 3 k.k., których niewykonanie może również stanowić podstawę do zarządzenia na podstawie art. 65 § 1 k.k.w. zastępczej kary pozbawienia wolności nawet wówczas, gdy skazany w całości wykonał karę ograniczenia wolności (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2002 roku, sygn. I KZP 2/02, OSNKW 2002, nr 5-6, poz. 30).

W analizowanej sprawie nie ulega wątpliwości, że P. L. z orzeczonej kary roku ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (łącznie 240 godzin), przepracował w okresie od 28 grudnia 2017 roku do 11 grudnia 2018 roku (w Zakładzie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w J., a następnie w Międzyszkolnym Ośrodku Sportu w J.) - w sumie 144 godziny (k. 21-56 akt I Kkwo 545/17), co odpowiada 216 dniom kary

ograniczenia wolności, a zatem jak słusznie ustalił Sąd I instancji - do wykonania pozostało 144 dni kary pozbawienia wolności.

W opisanych okolicznościach zachodziły zatem podstawy do zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności na zasadzie art. 65 § 1 k.k.w. w wymiarze odpowiadającym niewykonanej karze ograniczenia wolności.

Z tego względu uznać należało, że uchylenie postanowienia Sądu I instancji nastąpiło z rażącym naruszeniem art. 65 § 1 k.k.w. w zw. z art. 57a § 1 k.k.w. W konsekwencji doszło do rażącego i mającego oczywisty wpływ na treść orzeczenia naruszenia art. 15 § 1 k.k.w. poprzez umorzenie wobec skazanego postępowania w przedmiocie wykonania kary ograniczenia wolności w sytuacji, gdy nie wystąpiła żadna z wymienionych wyżej przesłanek nakazujących podjęcie takiego rozstrzygnięcia.

Z tych wszystkich względów zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy uwzględni powyższe argumenty, dokona prawidłowej wykładni art. 65 § 1 k.k.w. i art. 57a § 1 k.k.w. i wyda trafne rozstrzygnięcie, odpowiadające wskazanym normom prawa karnego wykonawczego.

Mając na względzie powyższe, orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.